

การจัดและรวมงาน อย่างเรียบง่าย ได้ปัญญา

บริษัท

จำกัด

ฉลาดทำศพ

การจัดและร่วมงาน อย่างเรียบง่าย ได้ปัญญา

จัดทำโดย

โครงการสื่อสารสร้างความตระหนัก วิถีการตายอย่างสงบ
เครือข่ายพุทธิกา

สนับสนุนโดย

สมาคมบริบาลผู้ป่วยระยะท้าย (THAPs)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เขียน

ภัสร์วดี ศรีสุวรรณ

บรรณาธิการ

วรพงษ์ เวชมาลินนท์

ภาพปกและภาพประกอบ

วิจิตรา เตรตระกูล

ออกแบบปกและรูปเล่ม

นลิน รมย์ศิลป์ศุภา

พิมพ์ครั้งแรก

พ.ศ. 2557 จำนวน 3,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่สอง

พ.ศ. 2557 จำนวน 2,000 เล่ม

(สนับสนุนธรรมทานโดยชมรมกัลยาณธรรม)

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดดา

เครือข่ายพุทธิกา

45/4 ซ.อรุณอมรินทร์ 39 แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กทม. 10700

โทรศัพท์: 02-882-4387, 02-886-0863 โทรสาร: 02-882-5043

Website: www.budnet.org Email: peacefuldeath2011@gmail.com

Facebook: Peaceful Death

คำนำ

ในบรรดา “งาน” ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในสังคมไทย งานศพเป็นงานที่ผู้จัดส่วนใหญ่มีเวลาเตรียมตัวน้อยมาก เนื่องจากยากที่จะบอกล่วงหน้าได้ว่าคนรักจะล้มหายตายจากไปเมื่อใด ดังนั้นจึงมักทำตามรูปแบบที่นิยมกัน รวมทั้งพึ่งพาอาศัยบริการของผู้ที่มีอาชีพทางด้านนี้เป็นหลัก งานศพจึงเต็มไปด้วยพิธีกรรมและขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้งสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และนับวันจะห่างไกลจากเนื้อหาสาระที่เคยสอดแทรกในงานศพยิ่งขึ้นทุกที

แท้จริงแล้วงานศพเป็นโอกาสที่เอื้อให้บุคคลได้ทำสิ่งดีงามมากมาย ไม่เพียงแต่แสดงความกตัญญูต่อผู้ล่วงลับเท่านั้น อาทิ การปลอบใจคลายทุกข์ญาติผู้สูญเสีย การปลดเปลื้องสิ่งค้างคาใจ การตระหนักถึงสังขารของชีวิต โดยเฉพาะความตาย ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นแก่ตนไม่ช้าก็เร็ว การระลึกถึงคุณงามความดีและบทเรียนชีวิตจากผู้วายชนม์ รวมทั้งการอุทิศภัทระสงฆ์และพระศาสนา เป็นต้น

งานศพนั้นสามารถเป็นงานบุญที่ทรงคุณค่า เป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้ล่วงลับและผู้ยังอยู่ ทั้งแก่เจ้าภาพและผู้ร่วมงานได้ หากผู้จัดมีความเข้าใจ สาระและมิติต่าง ๆ ของงานศพ ดังนั้นเครือข่ายพุทธิกาก็ได้จัดทำหนังสือ “ฉลาดทำศพ” ขึ้น นอกเหนือจากที่เคยจัดทำ “ฉลาดทำบุญ” และ “ฉลาดทำใจ” มาแล้ว

หนังสือเล่มนี้พูดถึงงานศพครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านความเชื่อและพิธีกรรม คติธรรมจากงานศพ ขณะเดียวกันก็มุ่งหมายให้เป็นคู่มือจัดงานศพที่มีสาระด้วย จึงให้ข้อมูลในเชิงปฏิบัติ อาทิ ขั้นตอนการจัดงาน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทางเลือกที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำในการรับมือกับความเศร้าโศก และการเตรียมใจในระหว่างจัดงาน สำหรับผู้ที่ไปร่วมงานศพ หนังสือเล่มนี้ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เช่นเดียวกัน

งานศพนั้นสามารถทำให้เรียบง่าย มีความหมายทางใจ ให้คุณค่าทางธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง หากทำอย่างแพร่หลาย ย่อมกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยอย่างมหาศาล

พระไพศาล วิสาโล
6 กันยายน 2557

สารบัญ

ความตายทางโลก	9	รับมือความตายอย่างฉลาด	61
ความตายทางธรรม	11	• ทำอย่างไรเมื่อโศกเศร้า	61
ทำอย่างไรเมื่อเขาหรือเธอ “ตาย”	15	• ทำอย่างไรกับความวุ่นวายในงานศพ	66
ตายที่บ้านยุ่งยากไหม	21	ฉลาดไปงานศพ	75
งานศพปัจจุบันเป็นอย่างไร	23	ฉลาดทำศพแบบร่วมสมัย	81
พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพในอดีตและปัจจุบัน	25	• หนังสืองานศพ ของชำร่วยทางเลือก	82
นักวิชาชีพในงานศพ	31	• พวงหรีดแนวใหม่	84
ค่าใช้จ่ายงานศพ	37	งานศพอุดมปัญญา	87
ชุมทรัพย์ในงานศพ	43	• งานศพชุมชนร่วมใจที่บ้านดง	87
มองปรีศนาธรรมในงานศพ	49	• งานศพเรียบง่ายที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์	88
		งานศพหลวงพ่อดีความเขียน	92
		บทส่งท้าย	94

บริษัท ธรรมธรรม จำกัด

ความตายทางโลก

หากถามว่าการตายคืออะไร คนทั่วไปมักตอบว่าก็คือการไม่หายใจ แต่ในเชิงกฎหมายและการแพทย์ ความหมายของการตายมีความละเอียดซับซ้อนขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สามารถนำอวัยวะของคนคนหนึ่งไปใช้แทนอวัยวะของคนที่ยกพร่องได้ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดกฎระเบียบที่ป้องกันการละเมิดชีวิตของคนคนหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจว่าคนผู้นั้น “ตาย” แล้วจริงๆ

ความตายทางการแพทย์จะมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ การหยุดหายใจ หัวใจหยุดเต้น และสมองหยุดทำงานโดยสิ้นเชิง แต่ในทางปฏิบัติโดยทั่วไป แพทย์จะตรวจเฉพาะการหยุดทำงานของระบบหายใจ หรือสัญญาณชีพ ส่วนการวัดการตายทางสมองมีไม่มากนัก จะเกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่มีข้อสงสัยว่า “ผู้ป่วยตายแล้วหรือยัง” เช่น ก่อนนำอวัยวะของคนไข้สมองตายไปบริจาคแก่ผู้มีอวัยวะบกพร่อง หรือก่อนการถอดเครื่องช่วยหายใจในคนที่ได้รับอุบัติเหตุรุนแรงที่สมองและศีรษะจนสมองตายแต่หัวใจยังเต้นอยู่เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อแพทย์วินิจฉัยว่าผู้ป่วยตายแล้ว หากตายที่โรงพยาบาล แพทย์จะเก็บศพไว้ที่หอผู้ป่วยไม่ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง และตรวจซ้ำอีกจนแน่ใจว่าตายจริง แล้วจึงนำไปเก็บในตู้เย็นที่ห้องเก็บศพ

ความตายทางธรรม

ศาสนาหลัก ๆ ทั่วโลกล้วนมองว่าความตายไม่ใช่จุดสิ้นสุดชีวิตของคนคนหนึ่ง ความตายเป็นเพียงการเปลี่ยนจากสภาวะหนึ่งไปสู่อีกสภาวะหนึ่ง เมื่อ “กาย” สิ้นสุด คนผู้นั้นยังคงมีสิ่งที่เรียกว่า “จิต” ดำรงอยู่

พระพุทธศาสนาได้คิดว่ามนุษย์เกิดและสิ้นสุดลงเพียงช่วงชีวิตทางกาย เมื่อกายตาย จิตยังคงเปลี่ยนแปลงสืบต่อไปหลังจากนั้น การเกิดและการตายเป็นเพียง “เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป” เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องไปเป็นกระแส “เวียน-ว่าย-ตาย-เกิด” เรียกว่า “วัฏฏะสงสาร” ซึ่งจะหยุดหรือตายลงได้เมื่อพ้นจากอำนาจกิเลสโดยสิ้นเชิง ไม่มีการเกิดใหม่ นั่นคือนิพพาน

ศาสนาอิสลามถือว่าความตายไม่ใช่จุดจบของชีวิตเช่นกัน ความตายเป็นเพียงอีกขั้นตอนหนึ่งของการดำรงอยู่ของวิญญาณ การดำเนินชีวิตของมนุษย์มีการหยุดพักเพื่อเดินทางต่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่แท้จริง คือการกลับไปหาพระอัลเลาะห์ วิญญาณของมนุษย์ถูกมลาอิกะฮ์ (บ่าวรับใช้ของพระอัลเลาะห์ที่ทรงสร้างจากรัศมีของพระองค์) เก็บไปยังสถานที่หนึ่ง เพื่อรับผลการกระทำของตน และไปพำนักในโลก

แห่งการรอคอยวันพิพากษาหรือโลกบัลซัค ดังนั้น ความตายจึงไม่ใช่สิ่งน่ากลัวหรือน่าหวาดหวั่น เพราะเป็นกำหนดของพระอัลเลาะห์และเป็นไปเพื่อความสมบูรณ์ของชีวิต

ส่วนศาสนาคริสต์มองว่าชีวิตมีสองส่วน คือ ชีวิตฝ่ายจิตและชีวิตฝ่ายกาย เมื่อแยกจากร่างกายที่ตายแล้ว ชีวิตฝ่ายจิตจะยังคงดำรงอยู่ที่ใดที่หนึ่งใน 3 แห่งคือ สวรรค์ ไฟชำระ และนรก ทั้งนี้ วิญญาณที่ออกจากร่างกายที่ตายในศีลและพรของพระเจ้าจะไปสวรรค์โดยตรง วิญญาณที่มีบาปเบา เช่น เกียจคร้าน ตะกละ เมื่อออกจากร่างที่ตายแล้ว จะไปรับโทษในไฟชำระ วิญญาณในไฟชำระนี้สามารถได้รับส่วนผลจากคนที่ยังมีชีวิตอยู่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ เมื่อวิญญาณได้รับการชำระมลทินจนหมดสิ้นแล้วก็จะได้ไปสวรรค์ในที่สุด ส่วนวิญญาณที่มีบาปหนัก เช่น การดูหมิ่นพระเจ้า การฆ่าคน เมื่อออกจากร่างกายที่ตายแล้วก็จะต้องตกนรก เมื่อวันสิ้นโลกมาถึง พระเจ้าจะทรงชูปชีวิตทุกคนให้ฟื้นคืนชีพมารับฟังคำพิพากษา ผู้เชื่อจะรอด และอยู่กับพระองค์ชั่ววันรันดร์ ผู้ไม่เชื่อ จะถูกลงทัณฑ์ให้ตกนรกชั่วกาล ดังในพระคัมภีร์กล่าวไว้ว่า "บรรดาผู้ที่ได้ประพฤติดี ก็ฟื้นขึ้นสู่ชีวิต บรรดาผู้ที่ได้ประพฤติชั่ว ก็ฟื้นขึ้นสู่การลงนรก"

ทำอย่างไรเมื่อเขาหรือเธอ “ตาย”

ด้วยสังคมมองว่าการตายเป็นเรื่องไกลตัว แม้แต่จะพูดคำว่า “ตาย” ยังเห็นว่าเป็นเรื่องต้องห้ามหรืออับมงคล ความรู้เรื่องการจัดการเกี่ยวกับการตายจึงเป็นเรื่องห่างไกลยิ่งกว่า แต่เรื่องเช่นนี้ “รู้ไว้ชัวร์” เพราะสักวันหนึ่งเมื่อถึงวันที่สูญเสียคนใกล้ชิด จะได้ไม่เมินงตื่นตระหนกจนทำอะไรไม่ถูก

การดำเนินการขั้นต้น

- ขอรับหนังสือรับรองการตายจากโรงพยาบาล

- แจ้งตายและขอใบมรณบัตรจากสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นภายใน 24 ชั่วโมง ควรรีบทำเพราะต้องใช้ใบมรณบัตรประกอบการขอรับศพ เคลื่อนย้ายศพ และนำศพไปประกอบพิธีที่วัด

- กำหนดวันเวลารดน้ำศพ จำนวนวันสวดพระอภิธรรม และวันฌาปนกิจ

- หาสถานที่จัดงานศพ ส่วนใหญ่เป็นวัดใกล้บ้าน หรือวัดที่ผู้ตายหรือสมาชิกในครอบครัวสังกัด พร้อมทั้งจัดเตรียมเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม ดอกไม้สำหรับใช้ในพิธีศพ (วัดในกรุงเทพมหานครบางวัดมีบริการ)

ตลาดทำศพ

- แจ้งข่าวการตายให้กับญาติ ผู้ร่วมงาน เพื่อน หรือคนที่รู้จัก มักคุ้นกันกับผู้ตาย

การจัดและร่วมงาน อย่างเรียบง่าย ได้ปัญญา

- จัดเตรียมเรื่องช่างภาพ / พิธีกร / คนบวชหน้าไฟ / คนเขียนและอ่านคำไว้อาลัย / ของชำร่วย / เครื่องไทยธรรมประกอบพิธีและเงินทำบุญ

หมายเหตุ : ดูเพิ่มเติมใน "เช็คลิสต์บรรเทาความทุกข์ในงานศพ" หน้า 68

เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ภาระหน้าที่ของญาติพี่น้องคือ ดำเนินการเพื่อให้การตายของคนผู้นั้นมีผลทางกฎหมาย ก่อนเคลื่อนย้ายศพไปประกอบพิธีทางศาสนา โดยกฎหมายระบุว่า เมื่อมีการตาย ไม่ว่าจะตายในบ้านหรือนอกบ้าน ไม่ว่าจะตายโดยสาเหตุธรรมชาติหรือผิดธรรมชาติญาติผู้ตายหรือผู้พบศพจะต้องแจ้งการตายนั้นกับนายทะเบียนท้องถิ่นที่มีชื่อผู้ตายอยู่ในทะเบียนบ้านหรือในพื้นที่ที่พบศพ จากนั้น สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นจะออกใบมรณบัตรเป็นหลักฐานการตาย เพื่อนำไปใช้ในการเคลื่อนย้ายศพ การทำพิธีศพ การขอรับสิทธิประโยชน์และยกเลิกเอกสารสัญญาต่างๆ ของผู้ตาย เช่น บอกระงับชีวิต การปิดบัญชีธนาคาร

เป็นต้น ทั้งนี้ การแจ้งตายต้องดำเนินการภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่วเวลาตายหรือเวลาที่พบศพ

เตรียมหลักฐานแจ้งการตาย

การแจ้งการตายในทุกกรณี ผู้แจ้งจะต้องมีหลักฐานดังนี้

- บัตรประจำตัวประชาชนผู้แจ้ง
- สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านที่ผู้ตายมีชื่อ และรายการบุคคล (ถ้ามี)

หนังสือรับรองการตาย (ทร.4/1) จากโรงพยาบาล แพทย์ประจำโรงพยาบาลผู้ดูแลก่อนตายจะเป็นผู้ออกหนังสือรับรองการตายให้

ตัวอย่างใบมรณบัตร (ทร.4 ตอน 1)

ตัวอย่างหนังสือรับรองการตายในโรงพยาบาล

ตายที่บ้านยุคใหม่

ตัวบทกฎหมายกำหนดไว้ว่า เมื่อมีการตายที่บ้าน เจ้าบ้านหรือญาติต้องแจ้งการตายและมีการชันสูตรหาสาเหตุการตาย แต่หากเป็นการเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลจะเป็นผู้ออกไปรับรองการตายให้ สามารถนำไปแจ้งการตายกับนายทะเบียนเพื่อออกใบมรณบัตรได้ทันที ดังนั้น เจ้าของบ้านหรือญาติจึงกังวลว่าจะเกิดความยุ่งยากเมื่อมีการตายที่บ้าน

อย่างไรก็ตาม เมื่อหลักการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองได้รับการยอมรับในวงการแพทย์มากขึ้น มีข้อกำหนดว่า ในกรณีผู้ป่วยเรื้อรังที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและแสดงความจำนงกลับไปรักษาตัวที่บ้าน แพทย์ผู้รักษาสามารถออกใบรับรองแพทย์ได้ เช่น ลงความเห็นในใบรับรองแพทย์ว่า “ผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคมะเร็งปอดระยะสุดท้าย โดยมีทีมแพทย์ให้การรักษาแบบประคับประคองที่บ้าน”

ญาติสามารถนำไปรับรองแพทย์ไปแจ้งการตายและขอใบมรณบัตรที่สถานีตำรวจได้เลย โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการชันสูตรศพ¹ ดังนั้น การตายที่บ้านจึงไม่ใช่เรื่องยุ่งยากในเชิงกฎหมายสำหรับผู้อยู่เบื้องหลังอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม เรื่องดังกล่าวยังไม่เป็นที่รับรู้มากนักในทางปฏิบัติจึงอาจยังมีความยุ่งยากอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้ สามารถสอบถามข้อมูลและขอคำปรึกษาก่อนการตัดสินใจนำผู้ป่วยไปพักรักษาตัวระยะสุดท้ายที่บ้านได้ที่ฝ่ายดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองหรือฝ่ายนิติเวชของโรงพยาบาลทั่วไป

1 พญ.ศารีน จตุรภัทรพร. การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในช่วงเวลาที่ใกล้จะเสียชีวิต. สืบค้นเมื่อวันพุธที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2557 จาก http://thaiip.com/palliative/symptom/last_hours/last_hours.html

ตลาดทำศพ

งานศพปัจจุบันเป็นอย่างไร

ในอดีต คนไทยมักตายและจัดงานศพที่บ้านแล้วค่อยเคลื่อนย้ายศพไปเผาที่ป่าช้า ปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ตายที่โรงพยาบาล และไม่ว่าจะตายที่บ้านหรือโรงพยาบาล ก็มักทำพิธีศพที่วัดเพื่อความสะดวก รูปแบบพิธีกรรมในงานศพจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น ยาฉีดกันศพเน่า ทำให้พิธีอาบน้ำศพ ชี้นำปิดตา การนำเงินใส่ปาก และการมัดตราสังสูญหายไป ส่วนการตายที่โรงพยาบาลและเผาศพที่วัดก็ทำให้พิธีกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายศพจากบ้านไปสู่ป่าช้า เช่น การขีดข้าวสาร การทำประตูป่า การขีดทางนำวิญญาณสูญหายไป ด้านผู้ทำพิธีกรรมก็เปลี่ยนจากญาติมิตรและคนในชุมชนมาเป็นนักวิชาชีพที่มีการแบ่งภาระหน้าที่ชัดเจน และส่งต่อกันเป็นทอด ๆ

การจัดและร่วมงาน อย่างเรียบง่าย ได้ปัญญา

พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพในอดีตและปัจจุบัน

ทัศนคติเกี่ยวกับความตายของสังคมหนึ่ง ๆ เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดพิธีศพของสังคมนั้น การจัดการศพในสังคมไทยเกิดจากความเชื่อสำคัญ 3 ประการคือ

- คนตายมีลักษณะความเป็นอยู่และความต้องการคล้ายกับคนเป็น เพียงแต่อยู่คนละโลก จึงต้องทำพิธีเช่นไหว้อุทิศอาหาร สิ่งของ-เครื่องใช้ ให้แก่ผู้ตายเพื่อนำไปใช้ในโลกของคนตาย
- ผู้ที่ตายไปแล้วได้เปลี่ยนสภาพไปเป็นวิญญาณหรือผีที่อาจกลับมาบงกชเพราะความเป็นห่วงคนเป็นหรือยังติดไม่ขาดจากโลก จึงอาจกลับมาก่อให้เกิดความเจ็บป่วย เดือดร้อน สร้างความหวาดกลัวให้กับคนที่อยู่ข้างหลัง จึงต้องมีพิธีป้องกันหรือพิธีปัดรังควานที่อาจเกิดจากคนตาย เพื่อป้องกันผีมารบกวน ดังจะเห็นจากพิธีต่าง ๆ ที่ทำหลอกผีหรือให้แน่ใจว่าคนตายจะไม่กลับมาที่บ้านอีก

• การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้คนตายได้รับผลประโยชน์ในโลกหน้า ซึ่งเป็นผลมาจากความเคารพภักดี และความระลึกถึงด้วยความกตัญญู กตเวที

ในอดีต ขั้นตอนพิธีศพของชาวพุทธครอบคลุมตั้งแต่ก่อนสิ้นใจ เมื่อสิ้นใจแล้ว และการทำบุญอุทิศส่วนกุศลหลังการจัดการศพรวมประมาณ 30 ขั้นตอน ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่และวัฒนธรรม ปัจจุบัน พิธีกรรมบางอย่างสูญหายไป จากการสัมภาษณ์สืบหรือประจําวัดใน กรุงเทพฯ พบว่าเหลือพิธีศพเพียง 14 ขั้นตอนเท่านั้น

ก่อนตาย

การบอกหนทาง (ก่อนสิ้นใจ)

การเตรียมศพ

การอาบน้ำศพ

การแต่งตัวศพ

- รดน้ำศพ (ประเพณีเกิดใหม่)
- การหวีผม
- การมุงผ้า
- เงินใส่ปากศพ
- หมากใส่ปากศพ
- กรวดดอกไม้อุปเทียบ

การมัดศพ / ตราสัง

การเบิกโลง

เครื่องประกอบโลง

- ทำปากหรือเฟือก
- ใบตองตาม 3 ยอด
- ทำบันไดสี่วางหลังโลง

ประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล

การตั้งศพ

การตามไฟหน้าศพ

การสวดพระอภิธรรม

การเข็นศพ

การนำศพออกจากบ้าน

- ไม่หามศพลอดซุ้ม
- การชักปากสามซี่ ดึงหมอน้ำสามใบ
- ทำประตูป่า
- การขีดข้าวสาร
- การใช้ไม้ขีดทางนำหน้าเพื่อให้วิญญาณตามมาถูกทาง
- ห้ามหามข้ามนาข้ามสวน เพราะเชื่อว่าเป็นอัปมงคล

การไปยข้าวตอก

การเผาศพ

การทิ้งเบ้าให้ตากลี่ยายกลา (นายป่าช้า)

น้ำมะพร้าวล้างหน้า

การโยนผ้าข้ามศพ

การชักฟืน 3 ดุ้น

การบวชหน้าไฟ

การสวดหน้าไฟ

การกำหนดวันเผาศพ

การเดินทางสามหาบ

การแปรรูป (จัดกระดูก)

การเก็บอัฐิ

หลังเผาศพ

- ทำบุญฉลองอัฐิต่อจากวันเผา
- ทำบุญ 7 วันต่อจากวันเผา
- ทำบุญในรอบปี

หมายเหตุ: หมายถึง “พิธีกรรมที่ยังพบอยู่ในปัจจุบัน”

ที่มา : ชาติชาย มานิตยกุล, ชาติชีวิตตั้งแต่เหนือในกรุงเทพฯ, วิทยาลัยศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

